

JENNY MEIRENS (1945-2017)

EEN PIONIER ACHTER DE SCHERMEN

EVE DEMOEN EN MICHEL D'HOE

Jenny Meirens (Sint-Truiden, 1945 – Puglia, 2017) was een spilfiguur in de conceptualisering, promotie en perceptie van het begrip ‘Belgische mode’ in de late twintigste en vroege eenentwintigste eeuw. In 1981 opende ze haar modeboetiek *Créa* in Brussel, waar ze pionierde met haar aanbod van jonge internationale merken en haar aandacht voor Belgische modeontwerpers. Met *Créa* en een *flagship* van

Comme des Garçons, zette ze de Dansaert- en Sint-Katelijnewijk op de kaart als Belgisch modehoofdkwartier. Meirens was ook nauw betrokken bij de Gouden Spoel, de modeprijs die in 1982 werd gelanceerd om jong Belgisch talent te ondersteunen. Ze was lid van de jury die Martin Margiela in 1983 de tweede prijs toekende, wat de start betekende van de lancering van het modehuis Maison Martin Margiela, dat vrijwel meteen een enorme invloed had op de modewereld.

Toch dreigt Meirens tussen de plooiën van de modegeschiedenis te vallen. Afgezien van een aantal (postume) persartikelen en een vermelding in overzichtswerken of tentoonstellingscatalogi gewijd aan Martin Margiela, is weinig over haar terug te vinden. Dit portret wil een licht werpen op haar leven en haar onbetwistbare impact op de Belgische en internationale mode.

Vroege jaren

Jenny Meirens groeide op in Sint-Truiden alvorens in 1958 te verhuizen naar Brussel. Na het behalen van haar middelbaar diploma in haarzorg en visagie zette Meirens in het begin van de jaren '60 haar eerste stappen in de creatieve sector als assistent-visagiste in de Brusselse Muntscouwburg. Na haar huwelijk met André Pay enkele jaren later raakte Meirens meer bekend met en geïnteresseerd in de modewereld dankzij de twee modewinkels van haar schoonfamilie: *Parisienne* in Halle en *Libelle* in Anderlecht. Beide hadden een traditioneel aanbod, van dagelijkse kledij tot maatpakken en trouwjurken, en aanpassingen gebeurden in een naaiatelier achteraan in de winkel. Als jong echtpaar namen Jenny Meirens en haar echtgenoot *Libelle* over en samen moderniseerden ze het klassieke aanbod met meer denim- en sportswear.

Veelbetekend in Meirens' modeverhaal was haar ontdekking van het Italiaanse modemerkt Fiorucci, dat in 1967 opgericht was door Elio Fiorucci en snel internationaal

Afb. 1. Foto van Jenny Meirens, 1993 – © Marina Faust

succes had dankzij zijn vernieuwende creatieve aanpak en sterke commerciële visie.¹ De unieke totaalervaring, waarin kleren samengingen met een hele lifestyle, hadden een blijvende invloed op Meirens. In *Libelle* werkte ze samen met decorateurs om zulke ervaringen te creëren: ze schiep een totaalbeleving van mode, decoratie, grafische vormgeving en muziek.

Créa

Deze conceptuele aanpak nam ze mee in haar eigen boetiek *Créa*, die ze op 6 maart 1981 feestelijk opende op het Sint-Katelijneplein 1 in Brussel, een wijk met hoofdzakelijk groente- en vishandelaars.

Afb. 2. Voorgevel van de boetiek *Créa*, Sint-Katelijneplein 1, 1000 Brussel, begin jaren '80 – © fotograaf onbekend, collectie MoMu Antwerpen

Met *Créa* opende Meirens de eerste modeboetiek in de Dansaertbuurt, een wijk die later zou uitgroeien tot het centrum van de Brusselse mode. *The Bulletin* omschreef de winkel naar aanleiding van de opening als volgt: *The decor is stunning, with rugged white and brown beams, pale parquet, mirrors and wooden bars, like a ballet studio.*² Het merkenbestand bestond zowel uit gevestigde ontwerpers, zoals Claude Montana, Chantal Thomass en Laura Biagiotti, als jongere labels, zoals Issey Miyake, France Andrévie en de Belgen Maggy Baum en Nina Meert. Meirens getuigde: 'Voor mij moeten kleren in de eerste plaats erg comfortabel zijn en geschikt voor om het even welke activiteiten. Maar ik hou ervan, dat zogenaamd mannelijke allure dat je dan hebt te corrigeren met een persoonlijk, charmant detail.'³ Al in september 1981, enkele maanden na de opening van *Créa*, organiseerde ze een modeshow in samenwerking met het *Syndicat de la Haute Couture Française* in het Brusselse Sheratonhotel, en modeshows en -tentoonstellingen met de ontwerpers die ze vertegenwoordigde in de Nieuwe Workshop in De Markten op de Oude Graanmarkt in Brussel. Voor grafisme en artistieke vormgeving werkte ze hierbij samen met kunstenaars, zoals Gorik Lindemans en Bert Van Rossem.⁴ In 1984 presenteerde ze de creaties van Japanse ontwerpers Yohji Yamamoto en Rei Kawakubo van *Comme des Garçons* in de Brusselse *Ancienne Belgique*.

Meirens zette zich ook actief in voor de jonge Belgische modescène.⁵ Zo organiseerde ze in 1982 een persconferentie om onder meer Nina Meert, Dries van Noten, Maggy Baum en Walter Van Beirendonck voor te stellen aan de pers, waarbij ze stelde: 'Ik vond dat het tijd dat er voor de Belgische mode iets gedaan werd, omdat het peil hier bijzonder laag wordt gehouden. Er is enkel aandacht voor het commerciële, niet voor het artistieke. Ik geloof, dat in België net zo goed creatief mode kan worden gemaakt als in Parijs, Milaan, Londen of om het even waar. Als de Belgen het zelf willen.'⁶

In 1983 werd Meirens uitgenodigd om te jureren bij de Gouden Spoel, een prijs die werd uitgereikt aan jonge, veelbelovende modeontwerpers. Deze wedstrijd werd in 1982 in het leven geroepen door het Instituut voor Textiel en Confectie van België (ITCB) ter ondersteuning van de Belgische mode-sector.⁷ Hierbij ontmoette ze de jonge Martin Margiela, die deelnam in de editie van 1983. Hoewel hij de prijs niet won, stelde Meirens zijn werk tentoon in *Créa*. Ze deelden een passie voor de nieuwe generatie van Japanse ontwerpers Yohji Yamamoto en Rei Kawakubo van *Comme des Garçons*. In 1984 stelde Meirens aan Kawakubo voor om tegenover *Créa* op het Sint-Katelijneplein in een voormalig benzinestation een *Comme des Garçons-flagship* te openen, die de eerste – en enige – van België, en een van de eerste van Europa zou worden. Uiteindelijk werd deze een van de referentiewinkels van het merk.⁸ In die periode richtte ze de tweede verdieping van *Créa* in met uitsluitend ontwerpen van Yamamoto.

In 1987 lanceerde Meirens, samen met ontwerpster Francine Seguin, de collectie *Créa*, die bestond uit basisstukken van katoen, tricot en zijde.⁹ De modepers omschreef de collectie als volgt: ‘(...) allemaal even simpel van opvatting en perfect te combineren met het Japanse erfgoed. Zo simpel dat het geraffineerd is, zal de nieuwe slogan worden.’¹⁰ Ze verhuisde *Créa* van het Sint-Katelijneplein naar de Dansaertstraat en verkocht vanaf dan uitsluitend nog haar eigen label. Intussen had Sonja Noël in het midden van de jaren '80 ook haar multimerkenwinkel STIJL in de Dansaertstraat gevestigd.¹¹

Maison Martin Margiela 1988-2003

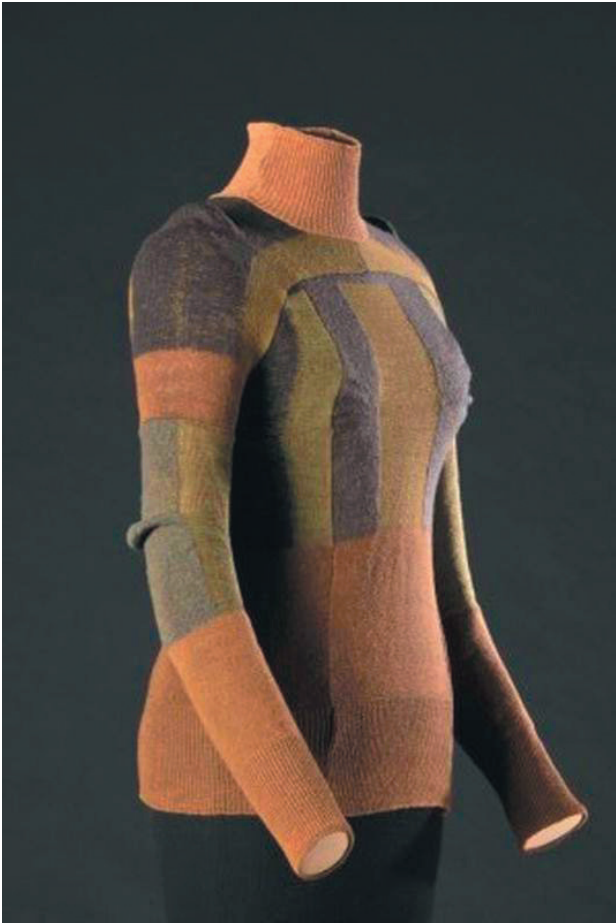
Na zijn deelname aan de Gouden Spoel ging Martin Margiela werken voor Jean-Paul Gaultier in Parijs (1984-87), waar Meirens ook regelmatig de modeweek bijwoonde. Tijdens deze periode ontstond het idee om samen een

nieuw modehuis op te starten. In 1988 richtten Meirens en Margiela *Sarl Neuf asbl* op, dat verwees naar hun gemeenschappelijk geluksgetal, en in 1989 presenteerden ze de eerste lente-zomercollectie in *Café de la Gare* in de Parijse Marais.¹² Hun creatief proces bestond uit een intensieve wisselwerking met elkaar en hun team om de collecties conceptueel uit te werken en deze visie te vertalen naar de shows, showrooms en winkels; een journalist of klant zou steeds een volledige ‘Margiela-wereld’ binnenstappen. Ook de uitnodigingen voor de shows illustreren deze visie; zo plaatste Meirens een advertentie voor hun eerste collectiepresentatie in een gratis zondagskrant, die het team vervolgens overal in Parijs ging verzamelen en afleverde bij de genodigden.

Centraal in het werk van Maison Martin Margiela stond het onderzoek naar snit, constructie en materiaal; ze ontleedden kledingstukken door zomen, naden en voeringstoffen bloot te leggen of te verplaatsen, en zo met de constructie van

Afb. 3. Linda Loppa in de *Comme des Garçons*-boetiek, Sint-Katelijneplein 45, 1000 Brussel, jaren '80
© fotograaf onbekend, collectie MoMu Antwerpen

Afb. 4. Maison Martin Margiela, trui gemaakt uit militaire sokken, herfst-winter 1991-1992
Modemuseum Hasselt, inv. MMH.2011.0095
(© Modemuseum Hasselt/Kristof Vrancken)

kledij te experimenteren. Door de focus te leggen op deze 'onzichtbare' elementen toonde Margiela net het verborgen vakmanschap van couturiers. Bestaande kledingstukken werden gerecycled en geherinterpreteerd: zo werden sokken vermaakt tot een trui, handschoenen en hoeden tot een gilet, een sculpturale top werd gecompileerd uit gebroken servies, en jeansbroeken werden rokken. Hiermee zette het Maison zich ook af tegen eeuwige draaimolens van vernieuwing waarop het systeem van de modeseizoenen rustte: *Margiela was perhaps the first designer to be an activist against fashion waste – the antithesis of today's fast fashion.*¹³

Ook klassieke schoonheidsidealen werden ontmanteld. Zo stelde Meirens: 'In de modewereld was alles zo esthetisch, extreem. Hoe kan je nu aan een vrouw vragen altijd zo perfect te zijn? Ze moet ook huisvrouw zijn, kinderen krijgen, een zaak runnen. Ik vond dat we moesten bijdragen aan een ander soort vrouw op het podium te zetten. En ik heb erop

aangedrongen dat er ook oudere vrouwen tussen zouden zitten, vrouwen van de straat, een mengeling van mannelijkheid en vrouwelijkheid. Dat paste bij ons imago. Dat maakte deel uit van het DNA van het huis.'¹⁴ In plaats van beroep te doen op castingbureaus, zochten Meirens en Margiela atypische modellen met diverse en inclusieve lichaamstypes en leeftijden in de straat en binnen hun eigen netwerk, zoals Meirens' eigen dochter. In een tijd van 'supermodellen' was dit een daad van activisme. Later zouden *street castings* een gangbare praktijk worden in de modewereld. Een gediversifieerd vrouwbeeld vormde al sinds de opening van *Créa* een rode draad in Meirens' werk. In verschillende interviews zette ze zich af tegen het klassieke vrouwelijke schoonheidsideaal en de zogenaamde *male gaze*. Ze stelde een comfortabel, praktisch en esthetisch aanbod samen, zonder hoge haken, strikken en overbodige franjes.¹⁵ Britse modejournaliste Suzy Menkes' uitspraak in *Vogue Ukraine* over de bescheiden maar krachtige visie van Belgische ontwerpers in de jaren '80, bevat zeker een impliciete verwijzing naar de innovatie van Meirens' en Margiela's praktijk: *I think of recycling, raw seams, oversize cutting and a cerebral attitude as a definition of Belgian fashion designers, who offered a modest but forceful vision to face off the extravagant Eighties. But I can barely believe that these designers first appeared almost 30 years ago.*¹⁶

Het is complex om het aandeel van Jenny Meirens in het creatieve proces van Maison Martin Margiela eenduidig te benoemen, aangezien beiden elkaar voortdurend aanvulden en ondersteunden. Ze was creatieve en marketingpartner en maakte samen met Margiela vele van de grote beslissingen die het huis zo uniek en radicaal maakten, van de merkidentiteit tot de inrichting van de showrooms en de conceptualisatie van de shows. Erg impactvol was het witte etiket: in een tijd van opzichtige logo's had Meirens het

Fig. 5. Blanco label Maison Martin Margiela, herfst-winter 1998-99 (© Modemuseum Hasselt/Boumediene Belbachir)

idee een blanco label te gebruiken die op geen enkele manier verwees naar het modehuis.¹⁷ Martin Margiela voegde hier vier stiksels aan toe. Meirens was ervan overtuigd dat de afwezigheid van een herkenbare naam of logo de kledingstukken voor zichzelf zou laten spreken en tegelijk des te meer nieuwsgierigheid opwekken. Op termijn zouden het blanco etiket en de vier stiksels, paradoxaal genoeg, net een van de meest iconische en herkenbare labels worden.¹⁸

Deze anonimiteit stelden Meirens en Margiela centraal in de identiteit van het modehuis. Margiela zelf bleef anoniem en het teamwerk werd in de verf gezet. De eerste Margiela-winkel in Parijs was een witte ruimte, waar de naam van het merk op geen enkele manier aangegeven was. Tijdens de défilés werden modellen onherkenbaar gemaakt met make-up of gezichtsbedekkingen. De tuin van een kraakpand in het 20e arrondissement met spelende kinderen voor de *Terrain Vague*-show voor lente-zomer 1990, of het verlaten metrostation Saint-Martin voor lente-zomer 1992, lagen ver van de *Cour du Louvre* waar journalisten en klanten zich gewoonlijk begaven voor défilés.¹⁹ De shows en afterparties werden geanimeerd met optredens van de band van Meirens' zoon of van een Belgische dorpsfanfare. Net zoals het witte etiket werden deze praktijken erg herkenbaar en zorgden ze voor een des te sterkere *branding*.

In 2002 kocht de OTB Group van Renzo Rosso de fabrieken van de Italiaanse fabrikanten van Maison Martin Margiela, en vervolgens ook het Maison zelf in 2003.²⁰ Meirens ging met pensioen en Martin Margiela bleef creatief directeur tot 2009, toen hij de modewereld verliet. In 2017 overleed Jenny Meirens in Puglia, Italië.

BIBLIOGRAFIE

'ABOUT STIJL'

'About Stijl', www.stijl.be/pages/about-stijl (geraadpleegd op 17 november 2022)

ANTWERPEN 2017

Margiela, de Hermès jaren, tent.cat. (Antwerpen, MoMu), Tielt: Lannoo, 2017.

BREWARD 2003

Christopher Breward, *Fashion*, Oxford: Oxford University Press, 2003.

BUYCK 1982

Lut Buyck, 'Magie van de mode. Een tentoonstelling', *Knack Magazine*, 12: 38, 1982, 195-198.

CRABBÉ 1981

Miet Crabbé, 'Het enthousiasme van een boetiekhoudster', *Spectator*, 20: 19, 1981, 38-39.

DE STANDAARD MAGAZINE 1987

L.H.E., 'Modeboodschap luidt "doodsimpel"', *De Standaard Magazine*, 28 februari-1 maart 1987, 8.

ESCH, GOYVAERTS en VAN RIET 1989

Gerdi Esch, Agnes Goyvaerts en Simone van Riet, *België. Mode in de Lage Landen*, Antwerpen: Cantecler, 1989.

FRANKEL 2009

Susannah Frankel, 'The Birth, Death and Re-birth of Conceptual Fashion', In: Maison Martin Margiela, red., *Maison Martin Margiela*, New York: Rizzoli, 2009.

FRANKEL 2017

Susannah Frankel, 'The Woman Behind Martin Margiela', *The New York Times Style Magazine*, 6 februari 2017, www.nytimes.com/interactive/2017/02/06/t-magazine/jenny-meirens-margiela-interview.html (laatst geraadpleegd op 23 mei 2022).

GEENS 1981

Hilde Geens, 'Kleren als kunst', *Knack Magazine*, 11: 42, 1981, 240-241.

GIMENO-MARTÍNEZ 2007

Javier Gimeno-Martínez, 'Fashion, Country and City: The Fashion Industry and the Construction of Collective Identities (1981-2001)', In: Nele Bernheim, red., *Symposium 1: Modus Operandi. State of Affairs in Current Research on Belgian Fashion*, Antwerpen: MoMu, 1 april 2007, 51-67.

HET NIEUWSBLAD 1982

N.N., 'Tien lezers tekenen hun visie op de Hollywood-stijl', *Het Nieuwsblad Brussel-Halle-Vilvoorde*, 30 juni 1982, 8.

KNACK MAGAZINE 1982

N.N., 'Hekel aan charmes', *Knack Magazine*, 12: 11, 1982, s.p.

LYNGE-JORLÉN 2011

Ane Lyng-Jorlén, 'When Silence Speaks Volumes. On Martin Margiela's Cult of Invisibility and Deconstruction of the Fashion System', *Vestoj. The Journal of Sartorial Matters*, 2, 2011, 135-145.

¹ Breward 2003: 154.

² *The Bulletin* 1981: s.p.

³ Geens 1981: 240-241.

⁴ Buyck 1982: 195-198.

⁵ Frankel 2017: s.p.

⁶ *Knack* 1982: s.p.

⁷ Gimeno-Martínez 2007: 54; Esch, Goyvaerts en Van Riet 1989: 99.

⁸ Frankel 2017: s.p.

⁹ Esch, Goyvaerts en Van Riet 1989: 55.

¹⁰ *De Standaard Magazine* 1987: 8.

¹¹ 'About Stijl'.

¹² Sarratia en Gérard 2017.

¹³ Menkes 2015.

¹⁴ Meijer 2017.

¹⁵ Volledig citaat: 'Ik heb een hekel aan wat vele mannen als vrouwelijk beschouwen: strikken, rimpels, roesjes en bloot: je bent een vrouw, of je bent het niet, het zijn niet de hoge hakken die een vrouw van je maken.' Bron: *Knack* 1982: s.p.

¹⁶ Menkes 2015.

¹⁷ Frankel 2017: s.p.; Meijer 2017.

¹⁸ Lyng-Jorlén 2011: 139.

¹⁹ Sarratia en Gérard 2017.

²⁰ Frankel 2017: s.p.

MEIJER 2017

Menna Laura Meijer, *We Margiela*, 22 oktober 2017.

MENKES 2015

Suzy Menkes, 'Belgian Fashion: An Unexpected Fashion Story', *Vogue Ukraine*, 8 juni 2015, www.vogue.ua/menkes/belgian-fashion-an-unexpected-fashion-story.html (laatst geraadpleegd op 18 november 2022).

SARRATIA en GÉRARD 2017

Géraldine Sarratia en Maïder Gérard, 'En 1989, Martin Margiela défilait dans un squat parisien', *Les Inrockuptibles*, 27 december 2017, bijgewerkt op 30 maart 2021, www.lesinrocks.com/actu/ou-est-la-mode-en-1989-le-defile-de-martin-margiela-dans-un-squat-parisien-127722-27-12-2017/ (laatst geraadpleegd op 18 november 2022).

THE BULLETIN 1981

N.N., 'Checking Out', *The Bulletin. The News Weekly of the Capital of Europe*, 1981, s.p.

MONDELINGE BRONNEN

Interview met Sophie Pay door Michel D'hoë, 8 september 2021.

Interview met Marie-José Van Hee door Michel D'hoë, 11 november 2021.